

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

*Мороз Ірина,
наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

На сучасному етапі розвитку шкільної освіти актуальним є послідовне впровадження в освітній процес компетентісного підходу. Провідні методисти наголошують, що відбуватися це має як на рівні змісту освіти, так і на рівні організації навчального процесу. Йдеться про те, що навчання має набути компетентісно орієнтованого характеру, що виявляється в його спрямованості на результат - передбачуваний та запланований рівень навчальних досягнень учнів.

В Законі України «Про освіту» термін «компетентність» визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [2]. Це дає змогу визначити компетентність людини в певній предметній сфері як спеціальним способом структурований (організований) набір знань, умінь, навичок і ставлень, що його набувають у процесі навчання. Цей набір дає змогу учневі визначати, тобто ідентифікувати й розв'язувати незалежно від контексту (від ситуації), проблеми, які є характерними для цієї сфери діяльності [1; 4].

Чимало вчених витлумачують предметну чи галузеву компетентність учня як особистісну комплексну характеристику, що містить *когнітивний* (знання, уявлення, способи пізнавальної діяльності), *мотиваційно-ціннісний* (мотиви, інтереси, орієнтації, пов'язані із пізнавальною діяльністю та самостійним застосуванням відповідних знань і умінь), *процесуально-діяльнісний чи операційно-технологічний* (складні вміння, пов'язані з пошуком інформації, застосуванням знань у тій чи іншій ситуації, прийняттям та обґрунтуванням рішень, оцінкою й самооцінкою дій тощо) складники [1; 3; 4].

Під компетентісним підходом в освіті розуміється спрямованість навчально-виховного процесу на формування і розвиток компетентностей особистості того, хто

навчається - учня чи студента. Отже, основною характеристикою компетентнісного підходу є перенесення акцентів з процесу навчання на його результати [3; 4].

Як зазначають науковці, компетентнісний підхід в навчанні історії пов'язаний з особистісно орієнтованим і діяльнісним підходами, оскільки спрямований на особистість учня й може бути реалізований і оцінений тільки у процесі виконання конкретним учнем певного комплексу дій (наприклад, певного дослідницького завдання). Реалізація компетентнісного підходу потребує трансформації змісту навчання історії, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, для «всіх» учнів, на суб'єктивні надбання одного учня, які можна виміряти і передбачає внесення суттєвих змін у навчальні програми та підручники історії [1; 4].

Відбір і структурування змісту шкільного курсу історії за умов компетентнісного підходу визначаються принципово іншим підходом, а саме – вони мають бути підпорядковані кінцевому результату освітнього процесу: набуття учнем цілого комплексу предметних і ключових компетентностей. Такого результату можна досягти лише шляхом системного, послідовного їх формування, що передбачає серйозні якісні зміни не лише у змісті, а й в організації навчання історії.

Зауважимо, що для постійного моніторингу та оцінки рівня сформованості предметних і ключових компетентностей необхідно використовувати активні та інтерактивні методи, що забезпечують:

- ❖ включення учнів в активну пізнавальну та дослідницьку діяльність;
- ❖ можливість постановки та розв'язання проблемних і ситуативних завдань;
- ❖ використання обговорень, дискусій, навчальних ігор, навчальних проєктів;
- ❖ можливість мультимедійного навчання, комп'ютерного моделювання;
- ❖ застосування самооцінки та зовнішньої експертної оцінки для відслідковування рівнів розвитку компетентності учнів [1-4].

Ключові слова: компетентнісний підхід, предметна компетентність, процес навчання, старша школа.

Список використаних джерел

1. Баханов К. О. Навчання історії в школі під кутом зору компетентнісного підходу: Посібник для вчителя. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 127 с. — (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 10 (106)).

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15. 08. 2019).

3. Мороз П. В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2012. 128 с.

4. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІСТОРІЇ

*Мороз Петро,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Запровадження компетентнісного підходу до контролю і оцінювання навчальної діяльності учнів є логічною ланкою у становленні компетентнісно-орієнтованого навчання. До основних функцій контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів відносять: 1) *мотиваційну* (стимулювальну) - стимулює навчальну діяльність учня та її продовження; 2) *діагностичну* — вказує на причини тих чи інших навчальних результатів учня; 3) *виховну* — формує самосвідомість і адекватну самооцінку навчальної діяльності учня; 4) *інформаційну* — інформує про ступінь успішності учня в досягненні освітніх стандартів, оволодіння знаннями, уміннями та способами діяльності, розвиток здібностей; 5) *орієнтовну* — спрямовує учня на ліквідацію певних прогалин у знаннях [2; 5].

Основною одиницею оцінювання навчальних досягнень учнів з історії є навчальна тема (в оновленій програмі – розділ). Тематична перевірка та оцінювання предметних компетентностей учнів з історії має бути обов’язковою, виставлення тематичних оцінок лише за поточними ставить під сумнів логічне завершення процесу навчання, оскільки не дає змоги співвіднести отримані